

Academic Article

สมรรถนะสำหรับการบรรเลงเดี่ยวจะเข้

COMPETENCY SKILLS FOR JAKHAY SOLO

ช่อทิพย์ ภู่มณี*

สาขาวิชาดนตรีไทย คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

Chortip Poumanee*

Instructor Thai Music Program Ramkhamhaeng University, Bangkok, Thailand

*E-mail: mod_poumanee@hotmail.com

Received: 2022-02-11

Revised: 2022-04-21

Accepted: 2022-04-21

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อถ่ายทอดความรู้เรื่องสมรรถนะสำหรับการบรรเลงเดี่ยวจะเข้ โดยทำการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะความสามารถในการบรรเลงเดี่ยวจะเข้ จากการศึกษาข้อมูลแล้วพบว่าองค์ประกอบของสมรรถนะสำหรับการบรรเลงเดี่ยวจะเข้ จะต้องประกอบไปด้วย สมรรถนะทางวิชาชีพที่ผู้บรรเลงควรพึงมีคือ จะต้องมีความรู้ ทักษะ และความสามารถที่จะทำให้งานหรือการบรรเลงเดี่ยวในครั้งนั้นประสบความสำเร็จ และมีเจตคติที่ดีให้ตรงกับงานหรือการบรรเลงที่ต้องปฏิบัติ สมรรถนะทางวิชาชีพดนตรีนั้นอาจกระทำได้หลายวิธี การกำหนดสมรรถนะโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ จะบอกได้ว่าผู้ที่มีสมรรถนะในวิชาชีพนั้น ๆ ต้องมีความรู้เรื่องใด ต้องการทักษะอะไร ความสามารถสำคัญที่บุคคลต้องมีหรือต้องทำเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น ครูดนตรี ต้องมีสมรรถนะหลัก คือ การปฏิบัติเครื่องดนตรี เป็นต้น

การปฏิบัติเครื่องดนตรี ถือเป็นสมรรถนะหลักที่คนในวิชาชีพดนตรีไทยจะต้องมีความรู้ มีความสามารถ และมีทักษะการฝึกปฏิบัติที่ได้มาเป็นอย่างดี การปฏิบัติเครื่องดนตรีชนิดเครื่องดีดที่ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงในที่นี้ก็คือ เครื่องมือจะเข้ ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีไทยที่เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

จะเข้ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีด ด้วยการขึงสายให้ตึงแล้วดีดสายทำให้เกิดเสียงเครื่องดีดในสมัยโบราณนั้น มีเพียงหนึ่งหรือสองสายเท่านั้น ต่อมาพัฒนาให้มีหลายสายและมีการใช้นวม (fret) วางเรียงกันไปตามสาย สายหนึ่งสายสามารถผลิตเสียงได้หลาย ๆ เสียง ทำให้มีความสามารถในการ

ผลิตเสียงได้มากขึ้น บทบาทและหน้าที่ในการบรรเลงของเครื่องดนตรีจะเห็น นอกจากจะเป็นการบรรเลงรวมวงแล้ว ยังเหมาะสำหรับการบรรเลงเดี่ยวอีกด้วย ในการบรรเลงเดี่ยวจะเห็นนั้น ต้องมีความแม่นยำของทำนองหลัก หมายถึง บรรเลงถูกต้องตามทำนองเพลงของผู้ประพันธ์ และจะต้องมีความแม่นยำตามทางบรรเลงของการตีจะเห็นด้วย นอกจากนี้ ความสามารถของตัวผู้บรรเลงจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนการบรรเลงจะเข้ามาเป็นอย่างดี สามารถเรียนรู้ประวัติที่มาของเพลง ระเบียบวิธีการบรรเลงและเทคนิคในการบรรเลงเพลงเดี่ยว สามารถจดจำทำนองเพลงเดี่ยวได้อย่างแม่นยำ รู้จังหวะหน้าทับ ตลอดจนหมั่นฝึกซ้อมเป็นประจำสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดความชำนาญในการบรรเลง และเพื่อให้ผู้ฟังสัมผัสได้ถึงความรู้สึกพิสดารของการบรรเลงเพลงเดี่ยว สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างทันท่วงที ในกรณีที่มีการลืมเพลงขึ้นมาในขณะที่บรรเลงอยู่

จากที่กล่าวมาทั้งหมด สมรรถนะสำหรับการบรรเลงเดี่ยวจะเห็น นอกจากตัวผู้บรรเลงจะต้องมีความชำนาญในการบรรเลงขั้นสูงแล้ว ยังต้องบรรเลงให้ถูกต้องตามหลักของกระบวนการดนตรีไทยอีกด้วย เพื่อให้การบรรเลงในครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ผู้ประพันธ์เพลงได้ประพันธ์เอาไว้

คำสำคัญ: สมรรถนะ การบรรเลง เดี่ยวจะเห็น

ABSTRACT

This article aims to transfer the knowledge of Competency Skills for Jakhay Solo from researching treatise and interviewing the expert who can provide the information about competency skill of Jakhay Solo.

The research found that the essential element of Competency Skills for Jakhay Solo consisted of professional competence that the performer should have which are knowledge, skill, ability to perform the show successfully, and the positive attitude to the assignment. The competency of musical profession can be able to perform variously. The determination by qualified expert can help to specify the knowledge, skills and attitude for each competent performer. For example, musician must have core competency for musical instrument performance.

Musical instrument performance is a core competency that Thai Musical Profession must have knowledge, ability, and good skill of performance. The Performance of string musical instrument which the author shall mention in this article is Jakhay which is Thai String Musical Instrument which is widely popular nowadays.

Jakhay is string instrument which has three stretching string, plucking the string with finger to make sound. In the old day, the string instrument has 1 or 2 strings only.

Recently Jakhay was developed to have many strings with fret in order to make difference of various sounds.

The role of Jakhay instrument is not only for ensemble but also for solo. To perform Jakhay Solo, the performer must have accuracy of core melody; play correctly according to the composer's original melody.

The qualification of Jakhay Solo Performer must be well- practiced, able to study history, element, method, technique of Solo. The performer must precisely remember the melody and overlay rhythm, pay attention to the details of song and also repeat practicing regularly in order to keep proficiency and provide the audience a sense of exquisitority of Solo. The performer should be able to solve problem immediately while performing as well.

From the above mention about the competency of Jakhay Solo, the performer must not only have high proficiency of music performance but also perform the song correctly in accordance with Thai Musical Principal in order to achieve the objectives of the composer.

Keyword: Competency, Performance, Jakhay Solo

บทนำ

ดนตรีไทยถือเป็นศิลปวัฒนธรรมของชาติ เป็นสิ่งที่มีการสั่งสม สืบทอดกันมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความเป็นชาติ ความเจริญรุ่งเรือง และให้ประโยชน์กับมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดนตรีมีกระบวนการเรียนรู้และการสืบทอดที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นภูมิปัญญาไทยทั้งในด้านความบันเทิงเรีงรมย์ ด้านสังคมวัฒนธรรม อีกทั้งยังเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในเรื่องเกี่ยวกับเสียง และมีการเรียบเรียง หรือเรียงร้อยอย่างมีระบบตามแบบแผนที่ยึดถือกันมาตั้งแต่สมัยโบราณ

ดนตรีถือเป็นภาษาสากลที่ถูกนำไปแปรความหมายต่าง ๆ อีกมากมาย การค้นหาความหมายของเสียงดนตรี นักภาษาศาสตร์ได้พยายามนำ

เสียงดนตรีมาตีความหมาย มาให้คำนิยาม ซึ่งมนุษย์ทุกคนล้วนแล้วแต่ได้ยินคำว่า “ดนตรีเป็นภาษาสากล” อยู่เสมอ

ดนตรีถือเป็นศิลปะที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยอาศัยการถ่ายทอดความรู้สึก เสียงดนตรีเป็นเสียงที่มีความงาม ความไพเราะอยู่ในตัวของมันเอง และสามารถนำมาเรียบเรียงอย่างมีศิลปะขึ้นมาทำให้เกิดเป็นบทเพลง ดังที่ Suttajit (1996) ได้ให้ความหมายของดนตรีไว้ว่า ดนตรี คือสาระวิชาแขนงหนึ่งทางศิลปะที่มีโครงสร้างเนื้อหาสาระ โครงสร้างสาระดนตรีประกอบด้วยเนื้อหาดนตรี และทักษะดนตรี ได้แก่ เนื้อหาทางด้านทฤษฎีดนตรี ซึ่งเป็นโครงสร้างของดนตรี องค์ประกอบ

ของคนตรีมี 6 ประการ คือ จังหวะ ทำนอง การประสานเสียง รูปแบบ สีส่น และลักษณะเสียง องค์ประกอบทั้งหมดนี้ที่เป็นพื้นฐานที่ทำให้ดนตรีมีลักษณะเฉพาะของตนเอง วรรณคดีดนตรีได้แก่ บทเพลง ประวัติดนตรี และส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจและซาบซึ้งในดนตรี คือ ทักษะดนตรี ประกอบด้วย การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การสร้างสรรค์และการอ่าน จะทำให้เกิดพัฒนาการทางดนตรีที่ครบถ้วนสมบูรณ์

วัฒนธรรมทางดนตรีเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลง อยู่ตลอดเวลา ไม่หยุดอยู่หนึ่ง วัฒนธรรมบางอย่างที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันก็จะสูญหายไป เพราะฉะนั้นการสืบทอดวัฒนธรรมทางดนตรีของชาติใดก็ตามจะมีความเจริญรุ่งเรืองในชาตินั้น ๆ ก็จะต้องมีการสั่งสม สืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมออยู่อย่างไม่มีเสื่อมคลาย การสืบทอดวัฒนธรรมทางดนตรีนั้น Tramote & Kulthan (1980) ได้กล่าวไว้ว่า “...วัฒนธรรมทางดนตรีของชาติใดก็ตาม จะรุ่งเรืองเป็นที่นิยมของชนในชาติต่อ ๆ ไป หรือของชนชาติอื่นใด ย่อมประกอบด้วยองค์ 4 ประการ กล่าวคือ

1. จะต้องมีการสั่งสมและสืบทอดมา โดยไม่ขาดตอน ขาดระยะ

2. จะต้องไม่ปล่อยให้มืออยู่อย่างใดก็ยังมีอยู่อย่างนั้น หรือหายหกตกหล่นไปตามกาลเวลา แต่ตรงกันข้ามจะต้องพยายามคิดค้นให้แปลกใหม่เพิ่มเติมจากของเดิมอยู่เสมอและต้องให้เข้ากัน ด้วยดีกลมกลืนกับของเก่าด้วย

3. จะต้องส่งเสริมเพื่อเผยแพร่ในหมู่ของชนชาตินั้นเอง และถ้าสามารถทำได้ก็ให้เผยแพร่ไปถึงชาติอื่น ทั้งไกลและใกล้ด้วยก็ยิ่งดี

4. จะต้องปรับปรุงและแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพและสิ่งแวดล้อมเฉพาะหน้าและเหตุการณ์ในปัจจุบัน...”

จากที่กล่าวมาทั้งหมดดนตรีเป็นศิลปะของมนุษย์ เป็นศาสตร์ของเสียงที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยเลียนเสียงจากธรรมชาติและนำมาเรียบเรียงอย่างมีระบบ มีระเบียบแบบแผน มีโครงสร้างองค์ประกอบของดนตรีที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และสามารถที่จะสื่อถึงความรู้สึก อารมณ์ ไปยังผู้ฟังได้อย่างไพเราะและเกิดความประทับใจ

องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งของดนตรีก็คือ สมรรถนะ หรือความสามารถที่ใช้เพื่อให้เกิดการบรรลุผลและวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวขับเคลื่อนทำให้เกิดความรู้ (Knowledge) การเรียนรู้ทักษะ (Know-how) และเจตคติลักษณะนิสัยหรือบุคลิกต่าง ๆ (Attitude) ที่ช่วยให้สามารถเผชิญและแก้ไขสถานการณ์หรือปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดได้จริง สำหรับความหมายของสมรรถนะ นักวิชาการบางท่านได้มีการให้ความหมายไว้อยู่หลายนัย ดังนี้

Sripayak & Wanitchthanom (2005) จากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ซึ่งได้กล่าวถึงสมรรถนะต้นแบบ (Competency Model) ของระบบราชการไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) ร่วมกับบริษัท เฮย์ กรุ๊ป จำกัด ได้จัดทำต้นแบบสมรรถนะ (Competency Model) ของระบบราชการไทยจากข้อมูลหลายแหล่งประกอบด้วย (1) การจัดทำ Competency Expert Panel Workshops จำนวน 16 ครั้ง โดยผู้เชี่ยวชาญในแต่ละกลุ่มงานได้มาร่วมประชุมและให้ความเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะ ที่จำเป็นในแต่ละกลุ่มงาน และ

การเก็บข้อมูลจากประสบการณ์จริงในการทำงานของข้าราชการแต่ละรายที่เข้าร่วมประชุมในครั้งนั้นด้วยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์งานที่เรียกว่า Critical Incident (2) ข้อมูลจากแบบสำรวจลักษณะงานที่ส่งออกไปให้ข้าราชการตอบ จำนวนกว่า 60,000 ชุดทั่วประเทศ และ (3) ข้อมูลจาก Hay's Worldwide Competency Database ของบริษัทดังกล่าว ซึ่งเป็นข้อมูลแนวปฏิบัติที่ดีด้านสมรรถนะ (Competency Best Practice) ขององค์การภาครัฐในต่างประเทศ ข้อมูลทั้งสามส่วนนี้เป็นที่มาของต้นแบบสมรรถนะสำหรับระบบราชการไทย โดยวัตถุประสงค์ของการกำหนดต้นแบบสมรรถนะ (Competency Model) สำหรับระบบราชการพลเรือนไทย เพื่อสร้างแบบสมรรถนะ (Competency) ให้ภาคราชการพลเรือนโดยเฉพาะสำหรับใช้ในการบริหารและประเมินผลงานตลอดจนพัฒนาศักยภาพในระยะยาว ซึ่งในด้านแบบสมรรถนะประกอบไปด้วย สมรรถนะ 2 ส่วน คือ (1) สมรรถนะหลักสำหรับตำแหน่งข้าราชการพลเรือนทุกกลุ่มงาน และ (2) สมรรถนะประจำกลุ่มงานซึ่งแตกต่างกันในแต่ละกลุ่มงาน

นอกจากนี้ Tiewtakul (2003) ซึ่งได้ศึกษาเพื่อจัดทำสมรรถนะหลักของคณะทำงานสำนักงานศาลปกครอง อันจะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และใช้สำหรับเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับสมรรถนะสำหรับพนักงานคดีปกครองที่จะสามารถทำหน้าที่วิเคราะห์คดีปกครองได้อย่างเหมาะสมชัดเจนและเพียงพอ วิธีการดำเนินการศึกษาได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสำนักงานศาลปกครองเกี่ยวกับสมรรถนะหลักของข้าราชการสำนักงานศาลปกครองมาพิจารณาร่วมกับความคิดเห็น

ของคณะทำงาน ผลการศึกษาสามารถสรุปผลสมรรถนะหลักของข้าราชการสำนักงานศาลปกครองได้ 11 ประการ ดังนี้ คือ

1. มุ่งมั่นประสิทธิภาพ
2. การทำงานเป็นทีม และการประสานงาน
3. ทักษะการปฏิบัติงานสมัยใหม่
4. ความคิดเชิงระบบ
5. ความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายปกครอง
6. จิตสำนึกบริการ
7. คุณธรรม จริยธรรม
8. การบริหารความต้องการของผู้รับบริการ
9. ความใฝ่รู้หรือพัฒนาตนเอง
10. การมีมนุษยสัมพันธ์
11. ความรักในองค์กร

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สมรรถนะจึงเป็นความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคลในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ มีผลงานได้ตามเกณฑ์หรือมาตรฐานที่กำหนดหรือสูงกว่า

สมรรถนะทางวิชาชีพดนตรี

องค์กรครุดนตรีวิชาชีพในสหรัฐอเมริกา หรือชื่อย่อว่า MENC (The Music Educators National Conference) ได้กำหนดสมรรถนะของครุดนตรีที่ต้องกระทำได้ (MENC., 2002 <http://www.menc.org/publication/books/standards.htm>) มีดังนี้

1. ปฏิบัติดนตรีด้วยความเข้าใจและใช้เทคนิคด้วยความคล่องแคล่ว ด้านการเล่นคลอ การขับร้อง การอำนวยการเพลง และสามารถประเมินดนตรีปฏิบัติได้

2. สามารถสร้างบทประพันธ์ด้วยลีลาดนตรีที่หลากหลาย และอธิบายงานเรียบเรียงเสียงประสานที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ฝึกในโรงเรียนได้

3. ครูดนตรีศึกษาจะต้องวิเคราะห์ อธิบาย พรรณนา ในงานหรือบทประพันธ์อื่นๆ ได้

4. ครูดนตรีศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติแห่งอาชีพโดยสามารถที่จะสื่อสารแสดงปรัชญาทางดนตรีกับผู้เรียน เข้าใจปัญหาการเรียนของผู้เรียนที่มีปัญหาทางดนตรี อุทิศเวลาให้กับการสอน และปรับปรุงเทคนิคการสอนอยู่เสมอ

ในสหรัฐอเมริกา สมาคมโรงเรียนดนตรีแห่งชาติ (The National Association of Schools of Music: NASM, http://129.219.216.161/assess/2004_2005/045%20Music%20Ed.pdf) ได้กำหนด เป้าหมายของผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางดนตรีศึกษาไว้ 7 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านการปฏิบัติ (Performance)

1.1 ปฏิบัติเครื่องดนตรีหลักอย่างน้อย 1 ชิ้น ในระดับใช้ทักษะเทคนิคศิลป์

1.2 เข้าใจในขอบเขตของการแสดง เครื่องมือหลักและสามารถที่จะปฏิบัติได้อย่างดี

1.3 มีความสามารถที่จะปฏิบัติโน้ตที่เห็นด้วยความคล่องแคล่ว (Read at sight)

1.4 มีความรู้และทักษะเพียงพอในการทำงานเป็นผู้นำการแสดงดนตรี (Musical Interpretation) มีทักษะการจัดการฝึกซ้อมและทักษะของการอำนวยเพลง

1.5 มีความสามารถในการเล่นคีย์บอร์ด และมีประสบการณ์ในการปฏิบัติเครื่องดนตรีชิ้นอื่น (Secondary Performance Areas)

1.6 มีพัฒนาการคุณภาพงานศิลป์ ทักษะเทคนิคในการเล่นรวมวงกับผู้อื่น

2. ด้านทักษะการฟังและการวิเคราะห์ (Aural Skills and Analysis)

2.1 ให้เข้าใจองค์ประกอบพื้นฐาน (Common Elements) และการจัดการรูปแบบดนตรีโดยใช้ความสามารถนี้ในการวิเคราะห์จากการฟัง การเห็น และจากการบรรเลง

2.2 มีความเข้าใจรูปแบบกระบวนการและโครงสร้างทางดนตรีเพียงพอที่ใช้ในการประพันธ์เพลงบรรเลง งานวิชาการดนตรี วิธีการสอนและบริบทของประวัติศาสตร์ดนตรีเป็นไปตามเครื่องมือที่เลือกเรียน

2.3 มีความสามารถในการถ่ายทอดดนตรีโดยรวม ประวัติ วัฒนธรรมและลีลาในบริบทที่เกี่ยวข้อง

2.4 มีสมรรถนะขั้นก้าวหน้าที่จะผลิตงานและวิเคราะห์งานดนตรีต่างๆ ในทฤษฎีที่เป็นตัวของตัวเอง

2.5 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีทางดนตรีและรูปแบบการประพันธ์ทั้งงานจากการเลียนแบบงานดั้งเดิม รวมทั้งมีประสบการณ์การใช้เครื่องดนตรีที่ใช้ไฟฟ้าและไม่ใช้ (Acoustic and Electronic Media) และมีพื้นฐานในสุนทรียภาพและบริบททางวัฒนธรรมของงานที่นำเสนอ

2.6 มีความสามารถในการใช้เครื่องมือในการสร้างงานรวมทั้งทักษะการเล่นคีย์บอร์ด การใช้คำพูดและภาษาที่นำเสนอ รวมทั้งการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

3. การประพันธ์ และการด้นสด (Composition and Improvisation)

3.1 มีทักษะพื้นฐานดีพอในการสร้างงานใหม่หรือสร้างงานจากแหล่งดั้งเดิม โดยไม่ได้มีการเตรียมก่อน

3.2 มีความสามารถในการประพันธ์ การด้นสด หรือทั้ง 2 อย่างในระดับพื้นฐานหรือมากกว่าในการใช้ภาษาทางดนตรี เช่น การเลียนแบบ (Imitation) ลีลาดนตรีแบบต่าง ๆ การด้นสดจากแนวทางที่กำหนดล่วงหน้า การสร้างสรรค์งานใหม่จากบทประพันธ์เดิม การทดลองใช้เสียงดนตรีจากแหล่งเสียงต่าง ๆ และทำการเปลี่ยนแปลงดนตรีให้เหมาะสมในหลาย ๆ วิธีที่ไม่ใช่แบบประเพณีปฏิบัติ (Manipulating the Common Elements in Non-traditional ways)

4. ประวัติและเพลงที่พร้อมออกแสดง (History and Repertory)

4.1 มีพื้นฐานความรู้ทางประวัติศาสตร์ดนตรีถึงยุคปัจจุบัน

4.2 คู่กันเคยกับการทำเพลงที่พร้อมออกแสดง นักศึกษาทุกคนจะต้องมีความรอบรู้ในแขนงดนตรีที่กว้างขึ้นโดยศึกษาเกี่ยวกับการเล่นแสดงเดี่ยว (Recitals) เป็นวง (Concert) อوبرา (Opera) และการใช้ดนตรีภาพยนตร์ รวมทั้งการแสดงสาขาอื่น ๆ

5. เทคโนโลยี (Technology)

5.1 ทำความเข้าใจการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนงานดนตรี

5.2 ทำงานดนตรีโดยใช้เทคโนโลยีในขอบเขตเฉพาะงาน

6. การสังเคราะห์ (Synthesis)

6.1 นักศึกษาต้องสามารถทำงานได้ และแก้ไขปัญหาได้อย่างอิสระโดยรวมความสามารถทางดนตรีทั้งหมด ได้แก่ การปฏิบัติ การฟัง การพูด และการมองเห็น การประพันธ์ การด้นสด และการเตรียมแสดง

6.2 รูปแบบและการตัดสินใจคุณค่าทางดนตรี

6.3 ต้องรอบรู้ในการใช้เครื่องมือ มีความครอบคลุมเนื้อหาของ การแสดง รวมทั้งดนตรีโลกที่มีหลากหลายวัฒนธรรมกับดนตรีของตน

6.4 เข้าใจพื้นฐานระหว่างความสัมพันธ์กับความเกี่ยวพันท่ามกลางวิชาชีพต่าง ๆ ในการริเริ่มทำงานโครงการทางดนตรี

7. สมรรถนะการสอน (Teaching Competencies)

7.1 สามารถสอนในหลายระดับที่แตกต่างกันทั้งกลุ่มอายุเดี่ยวและทั้งชั้น

7.2 เข้าใจการพัฒนาการของเด็กและหลักการเรียนรู้

7.3 สามารถที่จะเข้าถึงทัศนคติและวางแผนจัดการศึกษาได้ตามความต้องการ

7.4 มีความรู้ในกระบวนการ การใช้สื่อ และการเตรียมแสดงในทุกๆระดับของสาขาวิชาดนตรีศึกษา

7.5 สามารถที่จะยอมรับแก้ไขหรือปฏิเสธกระบวนการและสื่อที่อยู่บนพื้นฐานการประเมินรายบุคคลในสถานการณ์การสอนแบบพิเศษ

7.6 เข้าใจเทคนิคการวัดผลและสามารถปรับใช้กับการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนได้

กล่าวโดยสรุป สมรรถนะวิชาชีพ คือการกำหนดคุณลักษณะในวิชาชีพที่ต้องการคนที่มีความรู้ ทักษะ การปฏิบัติงาน และเจตคติ ให้ตรงกับงานที่ต้องปฏิบัติ ในขั้นตอนการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามหลักสูตร ส่วนการกำหนดคุณลักษณะการได้มาซึ่งสมรรถนะทางวิชาชีพคนตานั้น อาจกระทำได้หลายวิธี การกำหนดสมรรถนะโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ จะบอกได้ว่าผู้สมรรถนะในวิชาชีพนั้น ๆ ต้องมีความรู้เรื่องใด ต้องการทักษะอะไร และมีเจตคติทางวิชาชีพอย่างไร การศึกษาสมรรถนะจากเอกสารตำราต่าง ๆ เกี่ยวกับสมรรถนะหลัก (Core Competency) ความสามารถสำคัญที่บุคคลต้องมีหรือต้องทำ เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น ครูดนตรี ต้องมีสมรรถนะหลัก คือ การปฏิบัติเครื่องดนตรี และขับร้องได้ เป็นต้น

การปฏิบัติเครื่องดนตรี ถือเป็นสมรรถนะหลักที่คนในวิชาชีพทางดนตรีต้องมีความรู้ มีความสามารถ และมีทักษะการฝึกปฏิบัติมาเป็นอย่างดี จะต้องมีความแม่นยำในการจดจำทำนองเพลง อีกทั้งยังต้องมีความแม่นยำทั้งหมด 5 ประการ ได้แก่ แม่นหู แม่นตา แม่นมือ แม่นใจ และแม่นยำเป็นต้น การปฏิบัติเครื่องดนตรีชนิดเครื่องดีดที่ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงในที่นี้ก็คือ เครื่องมือจะเข้ ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีไทยที่เป็นที่นิยมกันมาก ในสมัยปัจจุบัน จากการศึกษาข้อมูลพบว่า จะเข้ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีดชนิดหนึ่ง สันนิษฐานว่านิยมเล่นกันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา โดยมีบันทึกและมีหลักฐานให้เห็นปรากฏอยู่ใน

กฎหมายเฑียรบาล ข้อที่ 20 ไว้ว่า “...อนึ่ง ในท่อน้ำสระแก้ว ผู้ใดขี่เรือคฤ เรือประทุน เรือกูป และเรือมีศาสตราวุธ แล้วใส่หมวกหลุมหัวนอนมา ชายหญิงนั่งมาด้วยกัน อนึ่งทะเลาะตีต่อกัน ร้องเพลงเรือ เป่าปี่ เป่าขลุ่ย สีซอ ดิดจะเข้ กระจับปี่ ตีโทนทับ โห่ร้องนั้นน ถ้าหากว่าสิ่งเหล่านี้เข้ามาในท้ายสนมห้าม ถ้ามิได้ห้ามปรามเกาะกุมเอามาถึงศาลาให้แก่เจ้าน้ำเจ้าท่า โทษเจ้าพนักงานถึงตาย...”

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่าความนิยมบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่เรียกว่า “จะเข้” นิยมบรรเลงกันอย่างแพร่หลาย การบรรเลงจะเข้แต่เดิมน่าจะมีลักษณะการบรรเลงที่เป็นอิสระไม่มีรูปแบบของการประสมวงที่ชัดเจน มาจนถึงสมัยตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์จึงเข้ามาประสมวงอย่างเป็นทางการ เช่น วงมโหรี วงเครื่องสายไทย วงเครื่องสายผสม วงเครื่องสายปี่ชวา รวมไปถึงการบรรเลงเดี่ยวของเครื่องดนตรีจะเข้อีกด้วย บทบาทหน้าที่ของการบรรเลงจะเข้ นั้น จะเข้มีหน้าที่บรรเลงเก็บข้าง สอดแทรกไปกับเครื่องดำเนินทำนองเช่น ซอด้วง ระนาดเอก ตลอดจนดำเนินทำนองตามแนวเนื้อร้องบ้าง และนอกจากนั้น ยังต้องมีเทคนิคการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของเครื่องดนตรีจะเข้อีกด้วย เช่น การดีดสะบัด การดีดขยี้ การดีดกระทบสาย เป็นต้น

Tramote (1995) ได้กล่าวถึงจะเข้ไว้ว่า จะเข้เป็นเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายไทยประเภทดีดชิ้นเดียว ที่ได้รับความนิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน สันนิษฐานว่าคงจะเล่นกันเป็นสามัญมาแล้วตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้น ในแผ่นดินของสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และคงเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับความนิยมกันอย่าง

แพร่หลายซึ่งอาจจะนำเข้ามาบรรเลงอยู่ในวงเครื่องสายไทยอยู่แล้วก็ได้ เพราะมีกล่าวในกฎมณเฑียรบาลข้อที่ 20 ว่า

“...ร้องเพลงเรือเป่าปี่ เป่าขลุ่ย ดิดจะเข้ กระจับปี่ ตีโทน โห่ร้องนี่นั่น...” จนถึงสมัยรัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ จะเข้จึงเข้าร่วมบรรเลงอยู่ในวงมโหรีคู่กับกระจับปี่ เมื่อมีคนหันมาดิดจะเข้มากขึ้นกระจับปี่เลยหายไปในปัจจุบัน จะเข้จึงเป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทอยู่ในวงมโหรี โดยบรรเลงเป็นเครื่องนำคู่ไปกับระนาดเอก และซอด้วง

Silapabanleng & Jindawat (1978) กล่าวไว้ว่า “...จะเข้ขึ้นก็วิวัฒนาการมาจากพินนั่นเอง จะเป็นว่าพินนั้นถือติดนาน ๆ เข้าก็เมื่อยลวงดิดเข้ากับพื้นเห็นสบาย จึงได้ปรับปรุงให้เหมาะกับวิธีที่จะติดกับพื้น แรกทีเดียวจะเข้ขึ้นทำรูปร่างเหมือนที่จะเล่นกันเดี๋ยวนี้อาจจะไม่ได้ปรากฏแน่ชัดแต่ผู้รู้ในวงการดนตรีเล่ามาว่า เดิมได้ทำรูปร่างเหมือนอย่างจะเข้ (จะเข้ของพม่ารูปร่างเหมือนจะเข้จริง ๆ อาจจะได้ไปสมัยกรุงแตกก็ได้ เดี๋ยวนี้อยู่ในพิพิธภัณฑ์ที่เมืองย่างกุ้ง แต่ในพม่าไม่มีใครเล่นได้ ดูกันเป็นของแปลก)

นอกจากบทบาทในการบรรเลงรวมวงต่าง ๆ แล้ว จะเข้ ยังเป็นเครื่องดนตรีที่นิยมนำมาบรรเลงเดี่ยวเพื่ออวดฝีมือของนักดนตรีอีกชิ้นหนึ่งได้เป็นอย่างดีในการบรรเลงเพลงเดี๋ยวนั้นเป็นการบรรเลงที่ใช้กลวิธีพิเศษในการบรรเลงขั้นสูงเนื่องจากเพลงเดี่ยว เป็นเพลงที่ถูกประดับตกแต่งด้วยเทคนิค กลวิธีพิเศษต่าง ๆ ของเครื่องดนตรีจะเข้ มีการประดิษฐ์ทำนองให้วิจิตรพิสดาร มีกลเม็ดเด็ดพรายต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงความแม่นยำในการจำทำนองเพลง และวิธีการแต่งเพลง

การประดิษฐ์ทางเพลงของครูผู้แต่งเพลงไว้อย่างถูกต้องอีกด้วย

การบรรเลงเดี่ยว

ในการบรรเลงเดี่ยว บทเพลงต่าง ๆ ก็มีความสำคัญอยู่ไม่น้อย ยังมีเพลงเดี่ยวที่มีความสำคัญในวัฒนธรรมดนตรีไทย เป็นเพลงที่ครูหรือศิลปินดนตรีไทยได้แต่งขึ้นเพื่อเป็นทางพิเศษสำหรับเฉพาะของเครื่องดนตรีชนิดนั้น ๆ เพื่อให้ นักดนตรีได้แสดงฝีมือ แสดงปฏิภาณไหวพริบในการบรรเลงอย่างเต็มความสามารถ ดังที่ Limpachai (2020) ได้กล่าวถึงลักษณะของเพลงเดี่ยว ซึ่งเป็นข้อมูลจากทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทยในหนังสือเดี่ยวขิมไทยขั้นต้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

เพลงเดี่ยวเป็นเพลงประเภทหนึ่งที่มีลักษณะสำคัญ เป็นเพลงที่ต้องการแสดงออกถึงความพิเศษในทางปัญญาและความสามารถ โดยครูบุญช่วย โสวัตร ได้อธิบายความพิเศษออกเป็นประจำอันเป็นสิ่งสำคัญรวม 10 ประการดังต่อไปนี้

1. ความเป็นเลิศในการจำ
2. ความพิสดารในเชิงสำนวนกลอนเพลงที่ผู้ประพันธ์ได้ประดิษฐ์ขึ้นไว้
3. สมรรถภาพในการบังคับเครื่องดนตรีของนักดนตรีผู้บรรเลง
4. สมรรถภาพในการบังคับเสียงดนตรีหรือบังคับการใช้เสียงดนตรี
5. สมรรถภาพในการใช้พลังงานสะสมหรือความคงทนแห่งกำลัง

6. สมรรถภาพในการใช้สมาธิเข้าควบคุมการบรรเลง

7. ความพิเศษในการสอดใส่อารมณ์

8. ความเป็นเลิศในการใช้สติปัญญาในเชิงการประพันธ์เพลง

9. สมรรถภาพในการใช้ความเร็ว (ไหว)

10. สมรรถภาพในการบูรณาการความสามารถพิเศษเข้าด้วยกัน (ความคล่องตัว)

จากปัจจัย 10 ประการนี้ จะเห็นได้ชัดว่าเพลงที่จะใช้เดี่ยวแสดงฝีมือนั้น จะต้องมีการเลือกทั้งเพลงที่จะบรรเลง และบุคคลที่จะบรรเลงทั้ง 10 ประการนี้เป็นปัจจัยต้นเหตุแห่งการนำมาพิจารณาเลือกเพลงเพื่อนำมาสร้างขึ้นเป็นเพลงเดี่ยวซึ่งโดยทั่วไปจะพิจารณาเลือกเพลงที่มีลักษณะต่าง ๆ ที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. เป็นเพลงที่มีสำนวนซ้ำกันมาก ๆ

2. เพลงที่มีปัญหาต่อการดำเนินสำนวนกลอน

3. เพลงที่มีการปรับเปลี่ยนระดับเสียงในตัว

4. เพลงที่มีความยาวมาก ๆ

5. เพลงที่เอื้อต่อการใช้ความสามารถในการเข้าออกของจังหวะย่อยและจังหวะหน้าทับ จากคำกล่าวข้างต้น ยังมีผู้กล่าวเพิ่มเติมในเรื่องของการบรรเลงเดี่ยวไว้อีกว่า

Tramote (1938) ได้อธิบายหลักในการบรรเลงเพลงเดี่ยวไว้ว่า การบรรเลงเดี่ยว ยังมีความสำคัญ และมีจุดมุ่งหมายด้วยกัน 3 ประการดังนี้

1. เพื่ออวดทาง หมายถึง วิธีการดำเนินทำนองของเพลงที่นำมาสำหรับเดี่ยว ซึ่งเรียกว่า

ทาง นั้น ท่านผู้แต่งต้องประดิษฐ์ขึ้นใหม่เป็นพิเศษโดยใช้กลเม็ดเด็ดพรายนานาประการ ทั้งไพเราะ โดดเอน และอื่น ๆ ตบแต่งขึ้นมาให้จิตรพิสดารแต่ต้องเหมาะสมกับเครื่องดนตรีชนิดนั้น เพราะเครื่องดนตรีแต่ละชนิดมีวิธีการปฏิบัติแตกต่างกัน

2. เพื่ออวดความแม่นยำของผู้บรรเลง หมายถึงการบรรเลงเพลงเดี่ยวที่เต็มไปด้วยความวิจิตรพิสดารนั้น หากผู้เดี่ยวพลั้งเผลอขาดหรือเกินเมื่อใด จะแสดงความผิดพลาดให้เด่นชัดขึ้น เพราะการบรรเลงเดี่ยวเชื่อว่าบรรเลงเพียงผู้เดียว จะต้องมีการประกอบจังหวะ คือ ฉิ่ง กั๊กกลองสองหน้า หรือโทน-รำมะนา เครื่องประกอบจังหวะทั้งสองนี้ ยังเป็นเครื่องตรวจสอบความถูกต้องขณะบรรเลง เพราะฉะนั้น ผู้บรรเลงเดี่ยวจึงต้องมีความแม่นยำจดจำอย่างไม่มีผิดพลาดเพื่ออวดฝีมือของผู้บรรเลง หมายถึง ผู้ประดิษฐ์เพลงใช้สำหรับทางเดี่ยวจะต้องพิถีพิถันในสำนวนทำนองแทรกแซงวิธีปฏิบัติอย่างพลิกแพลง โดดเอน

3. เพื่ออวดฝีมือของผู้บรรเลง การบรรเลงเพลงเดี่ยวอย่างพลิกแพลง โดดเอน นอกจากจะบรรเลงได้ถูกต้องตามจุดประสงค์ของผู้แต่งแล้ว ผู้บรรเลงจะต้องมีความชำนาญ และมีความสามารถบรรเลงได้อย่างชัดเจน ได้อย่างสนิทสนมของท่วงทำนองแต่ละบทเพลง ไม่มีเพี้ยน ทำเสียงได้อย่างนุ่มนวล อ่อนหวาน พลิกแพลง โดดเอน ว่องไว ครบทุกกระบวนกาได้ทุกวิธีอย่างไม่มีผิดพลาด และสามารถปฏิบัติได้อย่างดีเยี่ยมอีกด้วย

Tramote (1984) กล่าวถึงการเดี่ยวเครื่องดนตรีไว้ว่า การบรรเลงเดี่ยวนั้นมิใช่จะหมายความว่า การบรรเลงคนเดียวแล้วจะเป็นการบรรเลงเดี่ยว การบรรเลงเดี่ยวนั้น เพลง ทำนอง

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2565)

และผู้บรรเลงจะต้องเหมาะสมที่จะเป็นการบรรเลงเดี่ยวด้วยจึงจะใช้ได้ อันที่จริงการบรรเลงเดี่ยวนั้นก็มีใช้ว่าจะบรรเลงคนเดียวจริง ๆ เวลาบรรเลงเดี่ยวนั้นก็มีเครื่องดนตรีประกอบจังหวะ เช่น โทณ รำมะนา หรือสองหน้า กับฉิ่ง สำหรับควบคุมการบรรเลงไปด้วย

Thamwiharn (1997) ได้กล่าวไว้ว่าทางเดี่ยวคือ วิธีดำเนินทำนองอย่างพิเศษของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด เครื่องดนตรีที่จะนำมาเดี่ยวนั้นต้องเป็นเครื่องที่ทำทำนองเท่านั้น คำว่า “ทาง” มีความหมายอีกอย่างหนึ่งคือ หมายถึงวิธีดำเนินทำนองเพลง คำว่า “ทางหวาน” หรือ “ทางโอด” นี้ หมายความว่า เราแปลลูกซ้อยออกมาเป็นทางช้า ๆ แต่หวานซาบซึ้งคล้าย ๆ กับทางร้องนั้นแหละ เช่น เพลงพญาโศก เป็นต้น หากเราแปลลูกซ้อยออกมาเป็นทางหวานหรือทางโอดนี้แล้ว ก็จะฟังเศร้าเย็นเป็นที่สุด

Royal Academy (1997) ยังได้กล่าวไว้ อีกว่า การบรรเลงเดี่ยวนั้นมีจุดประสงค์สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อแสดงสติปัญญาของผู้ที่คิดประดิษฐ์วิธีบรรเลงเพลงเดี่ยวนั้น
2. เพื่อแสดงความแม่นยำของผู้บรรเลง
3. เพื่อแสดงฝีมือ และเมื่อดพรายของผู้บรรเลง

จากคำกล่าวข้างต้น สามารถสรุปสมรรถนะทางวิชาชีพดนตรีว่ามีความสัมพันธ์กับการบรรเลงเดี่ยวเครื่องดนตรีได้ว่า การปฏิบัติเครื่องดนตรีจะต้องมีความเข้าใจและใช้เทคนิคในการบรรเลงด้วยความคล่องแคล่ว สามารถสร้างสรรค์บทเพลงได้ด้วยตนเอง มีลีลาการบรรเลง

เฉพาะตัว รู้จักขอบเขตของการบรรเลง มีความรู้และทักษะที่เพียงพอในการที่จะบรรเลงเพลงเดี่ยวในแต่ละครั้ง มีความเข้าใจในโครงสร้างของบทเพลงที่บรรเลง และนอกจากนี้ยังสามารถวิเคราะห์เพลงได้จากการฟัง หรือจากการเห็น หรือจากการที่ผู้บรรเลงได้บรรเลงด้วยตนเองอีกด้วย การบรรเลงเดี่ยวเครื่องดนตรีเป็นวิธีการดำเนินทำนองแบบพิเศษจะมีทั้งทางหวานและทางเก็บอยู่ในเพลงเดียวกัน โดยเครื่องดนตรีที่จะนำมาเดี่ยวนั้นจะต้องเป็นเครื่องดนตรีที่ดำเนินทำนองเท่านั้น และการเดี่ยวนั้นมิใช่การบรรเลงคนเดียวแล้วจะเรียกว่าเป็นการบรรเลงเดี่ยว การบรรเลงเดี่ยวนั้น จะต้องประกอบไปด้วยเทคนิคและกลวิธีพิเศษของแต่ละเครื่องมือ นั้น ๆ แสดงให้เห็นถึงความสามารถของตัวผู้บรรเลงผู้บรรเลงจะต้องแสดงปฏิภาณ ไหวพริบในการบรรเลงเพื่อให้การบรรเลงออกมาได้สมบูรณ์ และไพเราะ ถูกต้องตามหลักของกระบวนการดนตรีไทย

และนอกจากนี้ผู้เขียนขอสรุปลักษณะของเพลงเดี่ยวไว้ว่า เพลงเดี่ยวเป็นเพลงประเภทหนึ่งที่มีลักษณะสำคัญ เป็นเพลงที่ต้องการแสดงออกถึงความพิเศษในทางปัญญาและความสามารถของตัวบุคคล เพลงที่จะใช้เดี่ยวแสดงฝีมือนั้นจะต้องมีการคัดเลือกทั้งเพลงที่จะบรรเลงและบุคคลที่จะบรรเลงด้วย โดยเพลงที่นำมาทำเป็นเพลงเดี่ยวนั้นควรเป็นเพลงดำเนินทำนอง หรือเพลงเนื้อเต็ม มีสำนวนซ้ำกันและเป็นเพลงที่มีความยาวมาก ๆ เป็นเพลงที่มีลูกล้อลูกขัดและลูกเท่ามาก เป็นเพลงที่มีการปรับเปลี่ยนระดับเสียงในตัว รวมทั้งเป็นเพลงที่เอื้อต่อการใช้ความสามารถในการเข้าออกของจังหวะย่อยและจังหวะหน้าทับ ทั้งนี้การจัดแบ่งระดับความยากง่ายของเพลงเดี่ยวนั้น นอกจากจะใช้

เกณฑ์ความสามารถหรือกลวิธีต่าง ๆ ของผู้บรรเลงแล้ว ความสั้น - ยาวของบทเพลง ยังสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดระดับความยากง่ายของเพลง เริ่มตั้งแต่เพลงเดี่ยวขั้นต้นไปจนถึงเพลงเดี่ยวขั้นสูงสุด อาจแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ การเดี่ยวในช่วงเวลาสั้น ๆ ขณะบรรเลงรวมอยู่ในวง การเดี่ยวเป็นช่วงยาว ๆ หรือบรรเลงคนเดียวทั้งท่อนเดี่ยวเรียงตัวกันไปทีละชิ้น หรือที่เรียกว่าเดี่ยวรอบวง หรือการร่วมบรรเลงเพลงใดเพลงหนึ่งแล้วมีช่วงเวลาพิเศษให้เดี่ยวแสดงฝีมือในการเดี่ยวขั้นสูง

วิถีปฏิบัติเพลงเดี่ยวในวัฒนธรรมดนตรีไทย การบรรเลงเพลงเดี่ยวแต่ละครั้ง ผู้บรรเลงต้องบรรเลงด้วยความแม่นยำ มีทักษะการบรรเลงที่ถูกต้อง และมีสมาธิที่แน่วแน่ และเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา (Covid19) ในปัจจุบันการเรียนการสอนดนตรีได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก โดยเฉพาะการเรียนดนตรีไทย เนื่องจากก่อนมีการระบาดของโรคดังกล่าวการเรียนการสอนจะเป็นแบบครูสอนให้กับศิษย์แบบตัวต่อตัว สมัยปัจจุบันก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงการสอนเป็นในรูปแบบออนไลน์หรือในยุค New Normal ในที่นี้หมายถึง นักเรียนหรือนักศึกษาสามารถเรียนได้ทุกสถานที่ ทุกเวลา นักศึกษาสามารถเลือกเรียนหรือมีการตกลงกันกับครูผู้สอนได้ว่าจะเลือกเรียนวันและเวลาใด การต่อเพลงในยุคสมัยนี้ถือว่ามีความสะดวกสบายมากกว่าเดิมเป็นอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น เมื่อก่อนศิษย์ต้องไปต่อเพลงที่บ้านครู หรือตามสำนักดนตรีต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการต่อเพลงขั้นต้นหรือขั้นสูง ผู้เป็นศิษย์ต้องเป็นฝ่ายที่ไปหาครูเท่านั้น นอกจากนี้

ในการบรรเลงเดี่ยวแต่ละครั้งยังต้องอาศัยความสามารถในการถ่ายทอดอารมณ์ของบทเพลงนั้น ๆ ให้ออกมาได้เหมาะสมกับที่ผู้แต่งได้รังสรรค์บทเพลงนั้น ๆ เอาไว้

คุณสมบัติของผู้บรรเลงเพลงเดี่ยว

ในการคัดเลือกบุคคลที่จะทำการบรรเลงเพลงเดี่ยวได้นั้น จะต้องมีความรู้ความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดนั้น ๆ มาเป็นอย่างดี ซึ่งในข้อนี้ ศาสตราจารย์เกียรติคุณพูนพิศ อดาทยกุล ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้บรรเลงเพลงเดี่ยวไว้ในหนังสือมหกรรมเดี่ยวเพลงไทยชัยมงคลดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ต้องเป็นผู้ได้รับการฝึกฝนในการบรรเลงและปฏิบัติเครื่องดนตรีชนิดนั้น ๆ มานานพอสมควร รู้ความสามารถของเครื่องดนตรีที่ตนเองใช้ว่า ให้คุณภาพเสียงได้ดีเพียงใด ให้ความชัดเจนในน้ำเสียงเพียงใด ตลอดจนรู้ความสามารถของตนเองอย่างดีว่า สามารถจะปฏิบัติต่อเครื่องดนตรีชิ้นนั้นได้มากน้อย งดงาม พร้อมหรือไม่เพียงใด
2. ต้องเป็นผู้ที่เรียนรู้เพลงที่จะแสดงเดี่ยวนั้นมาอย่างดีเยี่ยมแล้ว สามารถจำได้ขึ้นใจในรายละเอียด ทุกแง่มุมของบทเพลงนั้น ที่สำคัญต้องเข้าใจความหมายของเพลงนั้นอย่างถ่องแท้ แม้ว่าเป็นเพลงที่ผู้แต่ง มีจุดประสงค์ให้เกิดความหมายอย่างไร รู้อารมณ์แห่งบทเพลงนั้น รู้จังหวะหน้าทับที่ใช้ประจำเพลง รู้ความครบครันของเนื้อทำนองเพลง
3. ต้องเป็นผู้ที่เอาใจใส่ศึกษารายละเอียดหมั่นฝึกซ้อมเป็นประจำเพื่อให้เกิดความมั่นคงในการบรรเลง รู้จักเสริมสร้างรายละเอียดและ

สอดใส่กลวิธีที่จัดว่าเป็นงานพิเศษลงไปโน้บเพลงที่บรรเลงเดี๋ยวนั้น รู้วิธีการที่จะแสดงให้ผู้ฟังสามารถสัมผัสความรู้สึกพิสดารแห่งกลวิธีที่ใช้ สามารถโน้มน้าวเหนียวใจคนฟังให้เกิดสมาธิต่อการฟังเพลงที่เดี๋ยวนั้นได้

4. ต้องเป็นผู้ที่ได้ฝึกปฏิบัติตนเองจนมีสมาธิแน่วแน่ในขณะที่บรรเลงเพลงเดี๋ยวนั้น ตลอดจนเป็นผู้มีไหวพริบในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการบรรเลงเพลงเดี๋ยวนั้น สามารถควบคุมอารมณ์ได้เป็นอย่างดี

5. ต้องเป็นผู้ที่มีประสาทหูแม่นยำในเสียงที่เกิดจากการปฏิบัติต่อเครื่องดนตรีนั้น รู้ว่าเสียงนั้น ตรงต่อความต้องการชัดเจนหรือไม่ดังหรือเบาพอดีหรือไม่เพียงใด

จากที่กล่าวมาทั้งหมด คุณสมบัติของผู้บรรเลงเพลงเดี่ยว นอกจากผู้บรรเลงจะต้องมีทักษะในการบรรเลงอย่างดีเยี่ยมแล้ว ผู้บรรเลงยังต้องบรรเลงได้อย่างถูกต้องครบถ้วนตามหลักกระบวนการดนตรีไทย และให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้แต่งได้อย่างไม่มีข้อบกพร่องหรือสงสัยอีกด้วย

เทคนิควิธีการบรรเลงเพลงเดี่ยว

จากการศึกษาผลการวิจัย หรือเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ เกี่ยวกับเทคนิควิธีการบรรเลงเพลงเดี่ยว พบว่า การบรรเลงเพลงเดี่ยวจะต้องใช้กลวิธีพิเศษต่าง ๆ อย่างมากในการบรรเลง ดังที่

Pornprasit (1996) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลงานเพลงเดี่ยวจะเข้ของคุณครูละเมียด จิตตเสวี โดยศึกษาจากผลงานการบรรเลงเดี่ยวจะเข้ 3 เพลง คือ เพลงเดี่ยวลาวแพน เพลงเดี่ยวสุดสงวน 3 ชั้น และเพลงเดี่ยวฉิ่งดวงพระธาตุดอกเพลงคางคก

ปากสระ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะเพลงเดี่ยวของคุณครูละเมียดสามารถใช้ลักษณะการติด “ทิงนอย” ได้อย่างเหมาะสม เสียงจะเข้มีความชัดเจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ การปรากฏความเข้มของกลวิธีพิเศษในเพลงเดี่ยวมีสัดส่วนที่พอเหมาะ ลักษณะการดำเนินทางหรือกลอนเพลงยึดโครงสร้างของทำนองหลักควบคู่อย่างสม่ำเสมอ เป็นลักษณะที่แตกต่างจากศิลปินอื่น ผลการประพันธ์เพลงลาวแพนเพื่อพ็อนแพน มีลักษณะสอดคล้องสัมพันธ์ระหว่างทางเพลงกับทำนองอย่างยอดเยี่ยม ลักษณะนิสัยครอบครัว ความสมบูรณ์ทางการศึกษา และชีวิตการทำงาน ทำให้ครูประสบความสำเร็จในการเป็นศิลปิน

Sornyai (2004) ได้วิจัยการศึกษาเพลงเดี่ยวจะเข้สำเนียงมอญได้ศึกษาเฉพาะเพลงเดี่ยวที่ถ่ายทอดโดยครูแอบ ยูณวนิช จำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงสุดสงวน เพลงนางครวญ และ เพลงแขกมอญ ผลการวิจัยพบว่า ครูแอบ ยูณวนิช เป็นครูจะเข้ที่มีความสำคัญต่อวงการดนตรีไทยท่านหนึ่ง ซึ่งท่านได้สืบทอดการบรรเลงจะเข้ และเพลงเดี่ยวจากครูโบราณหลายท่านซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านดุริยางคศิลป์ เช่น ขุนดนตรีเจริญการ จางวางทั่ว พาทยโกศล ครูสังวาล กุลวัลกี ขุนสนิทบรรเลงการ หลวงชาญเชิงระนาด และ ครูเฉลิม บัวทั่ง ผลการบันทึกโน้ตเพลงเดี่ยวจะเข้สำเนียงมอญทั้ง 3 เพลง พบว่า เพลงสุดสงวน จำนวน 1 ท่อนเพลง 24 ประโยค 48 วรรค เพลงนางครวญ จำนวน 2 ท่อนเพลง 32 ประโยค 64 วรรค เพลงแขกมอญจำนวน 3 ท่อนเพลง 66 ประโยค 132 วรรค วิเคราะห์เพลงเดี่ยวจะเข้ทั้ง 3 เพลงพบลักษณะที่สำคัญคือ เป็นเพลงไทย

ที่มีสำเนียงมอญ ประกอบด้วยกลวิธีการบรรเลง จะเข้แบบต่าง ๆ ในทำนองเดียว ที่พบคือ “กรอ เก็บ สะบัด ทิงนอย กระทบ กรอรูด ตีรูดสายลวด ตบสาย” การแปรทำนองเดี่ยวจะเข้มีความสัมพันธ์ กับทำนองฆ้องวงใหญ่ และยึดรูปแบบแผนการ บรรเลงเดี่ยว ลักษณะเด่นของทำนองเดี่ยว ประกอบด้วย การดำเนินทำนอง และเทคนิค การบรรเลงต่าง ๆ ได้อย่างลงตัวเหมาะสม และ Thassanakulwong (2016) ได้ศึกษาการสร้าง กลวิธีการพัฒนาคุณภาพเสียงจะเข้ในการบรรเลง เดี่ยวจากครูจะเข้ที่สืบทอดกลวิธีการบรรเลงจาก โบราณจารย์พบว่า กลวิธีการพัฒนาคุณภาพเสียง สามารถกระทำได้โดยการศึกษาจากการเรียน การสอนจากครูผู้สอนเป็นหลัก เนื่องจากต้องใช้ โสตประสาทในการสังเกตวิธีการตีของผู้สอน และ วิเคราะห์ความแตกต่างของเสียงของผู้เรียนกับเสียง ที่ถ่ายทอด จากนั้นใช้ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ควบคุมให้เกิดเสียงจะเข้ที่มีความชัดเจน โดยครู จะเข้ส่วนมากเน้นการกดนิ้วมือ คือ นิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง และนิ้วก้อย โดยระบุได้ตรงกันว่าต้องใช้ น้ำหนักการกดที่มากและใช้พลังกำลังควบคุมนิ้ว ให้ตรงตำแหน่งที่กด คือ ข้างสาบนมด้านซ้ายโดยเมื่อ เคลื่อนมือช้าหรือเร็ว ควรให้มีน้ำหนักการกดเท่าเดิม ไม่ลดลง นอกจากนี้ครูจะเข้แต่ละท่านยังมีวิธีการ ใช้มือซ้ายที่แตกต่างกัน อาทิ การกดนมจะเข้ด้วย ข้อมือ และอุ้งนิ้วที่ต่างกัน อาทิ การกดนมในลักษณะ การงอข้อนิ้ว การกดนมในลักษณะการเหยียดนิ้ว การกดนมในลักษณะการทอดนิ้วให้นิ้วตรงทั้งมือ เป็นต้น นอกจากนี้ต้องใช้นิ้ว มือขวาปิดไม้ตีต ให้เข้าออกน้ำเสียงเสมอกัน และใช้หลักการนี้กับ วิธีการบรรเลงจะเข้ทุกวิธี คือ การตีตเก็บ การตีต

สะบัด การตีตปรับ การตีตรั้ว การตีตรูดเสียง การตีตควบเสียง การตีตขยี้ เนื่องจากจะเข้อาศัย การตีตเป็นหลักการสำคัญ และน้ำเสียงของจะเข้ มีความกังวานใส ดังนั้น จึงต้องแสดงออก ในเอกลักษณ์ทางน้ำเสียงที่ชัดเจน แต่ยังมีปัจจัย การควบคุมคุณภาพเสียงในองค์ประกอบอื่น ๆ คือ ผู้ตีตแต่ละคนมีปัจจัยที่แตกต่างกัน เช่น ขนาด ของฝ่ามือ อาจใช้ไม้ตีตขนาดต่างกัน และความยาว ของไหมพันไม้ตีตย้อมไม่เท่ากัน ความถนัดในการ ใช้ขนาดไม้ตีตใหญ่และเล็ก หรือการพันไม้ตีต อาจเป็นคนละตำแหน่งกันขึ้นอยู่กับความถนัดและ เอกลักษณ์ของทางจะเข้แต่ละสำนักที่สืบทอดมา สามารถแบ่งได้เป็นหัวข้อดังนี้

1. รูปแบบการนั่ง – การจับเครื่องดนตรี การปรับเสียงจะเข้ การนั่งใช้การพับเพียบและ เอียงแขนขวา 45 องศา การจับเครื่องดนตรี - มือขวานั้นวางคร่อมสายจะเข้สามเส้น ณ จุด กึ่งกลางหัวจะเข้ มือซ้าย วางปลายนิ้วเพื่อกดนม จำนวนหนึ่งนิ้วต่อหนึ่งนมจะเข้ ในหลักการที่แน่น และมั่นคงทุกกลวิธีเพื่อให้เสียงกังวานใส

2. การปรับเสียงจะเข้ สำรวจอุปกรณ์ ให้อยู่สภาพดี หรือตีมาก โดยเทียบเสียงก่อนการ บรรเลงโดยโสตประสาทที่ฝึกฝนมาอย่างดี

3. รูปแบบของการตีต การตีตจะเข้ เป็นรูปแบบการบรรเลงด้วยการตีตสายทั้งสาม โดยปกติจะเรียกการตีตโดยใช้ไม้ตีตว่า “ปิดไม้” หรือ “ปิดไม้ตีต” มีสองรูปแบบใหญ่ ๆ คือการ ปิดไม้ตีตเข้า และการปิดไม้ตีตออก

4. กลวิธีการตีตจะเข้

- 4.1 การเก็บ การตีตด้วยการปิดไม้ ตีตเข้าและออกครั้งละหนึ่งเสียงให้เป็นเสียงสั้น

ต่อเนื่องกัน ผู้ตีตจะเข้ต้องเรียบเรียงทำนองให้มีลักษณะของกลอนเพลงโดยแปรมาจากทำนองหลักของเพลงหรือทางซ็อง หรืออาจเรียบเรียงด้วยการบันทึกโน้ตเพลงไทย ให้มีลักษณะสี่ตัวโน้ตในหนึ่งห้องเพลง ทุก ๆ ห้องการเก็บหรือตีตเก็บมักใช้กับทำนองที่ไม่บังคับทาง และผู้บรรเลงต้องยึดถือการแปรทำนองเพื่อตีตเก็บตามโครงสร้างบันไดเสียงของผู้ประพันธ์

4.2 การสะบัด การตีต 3 ตัวโน้ตเดี่ยวอย่างรวดเร็ว และกดนิ้วซ้ายแน่นทุกเสียง

4.3 การปรับ การสะบัดที่สั้นและเร็วกว่าเสียงปกติ โดยเน้นที่ตอนท้ายวรรคเพลง

4.4 การรัว การตีตด้วยการปิดไม้ตีตสลับกันอย่างถี่และต่อเนื่องด้วยความไว

4.5 การตีตจรูด มี 3 ลักษณะ

(1) รัวไม้ตีตเสียงยาว พร้อมกดนมจะเข้ โดยจรูดจากเสียงหนึ่งไปอีกเสียงหนึ่ง

(2) การใช้มือขวาปิดไม้ตีตเข้าไม้เดี่ยว พร้อมกับการกดนมจะเข้ด้วยมือซ้าย โดยจรูดจากเสียงหนึ่งไปอีกเสียงที่สูงกว่า หรือเสียงที่ต่ำ

(3) การตีตเก็บของมือขวา ส่วนมือซ้ายจะใช้นิ้วหัวแม่มือและนิ้วชี้ จีบในลักษณะตีตกระทบสายลวด โดยใช้เล็บหัวแม่มือวางเพื่อจรูดเสียงตีตจากเสียงหนึ่งไปหาอีกเสียงหนึ่ง

4.6 การตีตควบเสียง ตีตกระทบ 2-3 สาย เป็นการตีตปิดไม้เข้า ลงไม้ลิ๊กที่ต้องการควบเสียง อาจเรียกเสียงผลิ่ง ซึ่งต้องเน้นการตีตทั้งสามสายให้ชัดเจน

4.7 การตบสาย กดนมจะเข้ในตำแหน่งนมจะเข้เสียงที่ต้องการ จากนั้นปิดไม้ตีตเข้าด้วย

น้ำเสียงที่หนักกว่าปกติเล็กน้อย เพื่อให้เกิดทางเสียงที่ตั้งกังวานแล้วจึงตบเสียง

4.8 การแปรทำนอง การตีตจะเข้เพื่อแปรทำนองจากทำนองหลัก โดยยึดถือโครงสร้างบันไดเสียง ซ็องวงใหญ่ อาจเป็นการเก็บที่ละเอียดมากกว่าอัตราจังหวะเดิม ซึ่งเรียกว่าการขยี้ คุณภาพเสียงทุกข้อพัฒนาโดยประคบบมือหรือเกร็งกล้ามเนื้อเล็กน้อยให้เสียงนุ่มไม่กระแตก

4.9 การตีตทางหวานทางเก็บในเพลงเดี่ยวและการใช้รสมือทางหวาน เน้นเสียงกรอที่ละเอียด และเสียงที่มีความชัดเจน ใช้การสะบัด การปรับ หรือขยี้ ที่ต้องใช้ความสามารถในการบรรเลงที่เน้นความชัดเจนของเสียง และมีความคล่องแคล่วเชี่ยวชาญ ทางเก็บเพิ่มอัตราความเร็วที่ละน้อย โดยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละห้องเพลงจนมีความเร็วที่เหมาะสม เร็วขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ไม่มีการใช้กลวิธีอื่นซึ่งจะทำให้สะดวกการศึกษาแนวจังหวะการเดี่ยวจะเข้ในเพลงเดี่ยว การแบ่งช่องไฟในกลวิธีการบรรเลงจะเข้ควบคุมเสียงให้ตรงจังหวะและต้องมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ แล้วใช้กล้ามเนื้อควบคุมให้ถูกต้องด้วยการไม่กระแตก การแบ่งช่องไฟให้มีการกระจายของตัวโน้ตที่เน้นความคล่องตัว อาทิหยุด ก่อนการขยี้ สะบัดคุณภาพเสียง พัฒนาโดยประคบบมือ หรือเกร็งกล้ามเนื้อเล็กน้อยให้เสียงนุ่มไม่กระแตก โดยหลักการทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะพัฒนาคุณภาพเสียงด้วยการใช้มือขวาหรือการเกร็งกล้ามเนื้อเพื่อการประคบบข้อมือขวาให้มีการควบคุมเสียงที่ชัดเจน ไม่กระแตกและกล้ามเนื้อข้อมือมีความยืดหยุ่นในการตีตปกติและกลวิธีการตีตทุกรูปแบบ

บทสรุป

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า คำว่า “สมรรถนะ” จึงเป็นความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นของบุคคลในการทำงาน ให้ประสบความสำเร็จ มีผลงานได้ตามเกณฑ์หรือตามมาตรฐานที่กำหนดหรือสูงกว่า เช่นเดียวกันกับ “สมรรถนะ” ทางดนตรี ที่ผู้เขียนกล่าวไว้ในข้างต้น เกี่ยวกับการบรรเลงเดี่ยวจะเข้า การที่จะทำให้ นักดนตรีประสบความสำเร็จได้จะต้องมีทักษะขั้นสูง ในการจดจำทำนองเพลงต่างๆ และมีทักษะในการฝึกปฏิบัติ การฝึกฝนมาเป็นอย่างดี ผู้บรรเลงเดี่ยว จะต้องเป็นผู้ที่มีความแม่นยำในทุกๆเรื่อง นักดนตรี จะเข้าที่ดีจะต้องแม่นยำ แม่นตา แม่นมือ แม่นใจ และแม่นยำเพลง เป็นต้น และนอกจากนี้ควรมี

ความเข้าใจในประวัติเพลงและที่มาของเพลงนั้น ๆ เพื่อให้ทราบจำนวนท่อนเพลง จังหวะหน้าทับ อัตราจังหวะฉิ่ง ตลอดจนบริบทของบทเพลงที่จะนำมาใช้ในเพลงเดี่ยว ผู้บรรเลงควรมีสมาธิแน่วแน่ เสมอในขณะที่บรรเลง มุ่งความสนใจไปที่บทเพลง และการถ่ายทอดอารมณ์ เพื่อที่จะทำให้บทเพลงนั้น ออกมาอย่างไพเราะสมบูรณ์และงดงาม เพลงเดี่ยวนั้น มีความสำคัญต่อตัวนักดนตรีไทยอย่างยิ่ง แสดงให้เห็นถึงความสามารถและศักยภาพของตัวผู้บรรเลงเอง และแสดงถึงภูมิปัญญาการถ่ายทอดทางการบรรเลง เพลงของครูผู้สอน หรือผู้ประพันธ์เพลงที่ถ่ายทอดให้แก่ลูกศิษย์ หากบรรเลงได้อย่างดีและถูกต้องแล้ว ย่อมจะเกิดความชื่นชมยินดีทั้งกับตัวผู้บรรเลงเอง และครูผู้สอนอีกด้วย

REFERENCES

- Limpachai, S. (2020). **Primary Khim Solo.** (2nd ed.). Bangkok: Sahathammic Co., Ltd. Printing
- Pornprasit, K. (1996). **A Study of Kru Lamiad Jittasewee ‘S Jakhay Solo.** Thai Music, Master of Fine and Applied Art Thesis, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University.
- Royal Academy. (1997). **Encyclopedia of Thai Music Terms on Vocal Session Royal Academy edition.** Bangkok. Mahachulalongkornrajavidyalaya Press.
- Silapabanleng, C., Khun Ying & Jindawat., L. (1978). **Study of Thai Music.** Bangkok : Aksorncharoentat Printing
- Sornyai, P. (2004). **Mon’s Accent Jakhay Solo, Bachelor of Arts Thesis.** Bangkok: Srinakharinwirot University
- Sripayak, R. (2005). Competency Limit: Human Resources Management. **Journal of Dhamrongrajanupap.** 5(15), 65-81
- Suttajit, N. (1996). **Musical Activity for Teacher.** Bangkok: Chulalongkorn University Printing.
- Tiewtakul, W. (2003). **Preparation of Core Competency of Work.** Administrative Court, Bangkok, Kasetsart University Printing.

- Thamwiharn, S. (1997). **Thai Music**. Bangkok: Chulalongkorn University Printing.
- Thassanakulwong, T. (2016). **Research Report of the Strategies for Jakhay Sound Quality Improvement from the masters who inherited the technique of the performance from the ancient master**. Bangkok Bansomdejchaopraya Rajabhat University.
- Tramote, M. (1938). **Lecture of Thai Music**. Bangkok: Chuanpim Printing.
- Tramote, M. & Kulthan., W. (1980). **Listening and Understanding Thai Music**. Bangkok: Thai Khaseam Printing.
- Tramote, M. (1984). **Som Song Seang: Montree's Life of Music**. Bangkok: Ruenkaew Printing Publisher.
- Tramote, M. (1995). **Dontrithai**. Bangkok: Thai Wattanapanich Printing.
- Wanitchthanom, R. (2005). **Adaption of Competency in Human Resources Management**. Seminar documentaries in the topic of the competency of Thai government officer. Office of Civil Service Commission.
-